

Praćenje suđenja za ratne zločine - Jamstvo procesa suočavanja s prošlošću i održivosti pravosudnih reformi u Hrvatskoj

Osijek, Zagreb, 31. listopada 2013.

Dvotjedni izvještaj o suđenjima za ratne zločine

Nastavljaju se prosvjedi zbog procesuiranja hrvatskih branitelja za ratne zločine

Nasilno skidanje latinično-ćiriličnih tabli u Vukovaru, koje se nastavilo diljem Hrvatske, utjecalo je na oživljavanje međuetničkog nepovjerenja i potaknulo postupke koji ne pridonose procesuiranju svih počinitelja ratnih zločina.

Nakon prosvjeda na glavnom osječkom trgu u organizaciji *Stožera za obranu digniteta domovinskog rata* zbog produžavanja pritvora optuženima za zločine nad srpskim civilima u Sisku, sličan prosvjed održan je 17. listopada pred Županijskim sudom u Splitu.

U organizaciji udruge *Žene u Domovinskom ratu – Zadar* prosvjedovalo je dvadesetak članica udruge, uglavnom supruge i članova obitelji osoba procesuiranih za ratne zločine. Tražena je “revizija svih postupaka protiv branitelja koji su osuđeni, optuženi ili osumnjičeni” za ratne zločine. Isticano je da su abolirani agresori, a procesuirane žrtve, da se braniteljima okrivljenima za ratne zločine uskraćuju ljudska prava, njihove obitelji se bacaju na rub preživljavanja, a djeca trpe javnu sramotu. Prosvjednice su istaknule da se zalažu za dostojanstvo žrtava i zakonsku zaštitu vrijednosti Domovinskog rata donošenjem “Lex - Domovinski rat”.¹ Navele su da staju uz obitelji osuđenih i okrivljenih branitelja, osobito pripadnika 72. bojne Vojne policije osuđenih u predmetu „Lora“, koji predstavlja „paradigmu hrvatskog pravosuđa“. Takav stav, navele su, potvrdila im je i zamjenica ministra pravosuđa Sandra Artuković-Kunšt na sastanku 25. rujna 2013., održanog na temu nezakonitog suđenja u slučaju „Lora“. No iz Ministarstva pravosuđa ubrzo je demantirano da je zamjenica ministra na bilo koji način iznijela takav stav.

Prije početka skupa, ulazeći u sud, prosvjednike je pozdravio mahnuvši im sudac Slavko Lozina, koji je 2002. kao predsjedavajući sudac oslobodio osmoricu optuženih za zločin u Lori, navedeno je na Braniteljskom portalu.²

Zabrinjavaju navedeni događaji u kojima se netočno ukazuje na navodnu privilegiranost srpske manjine i/ili pripadnike srpskih postrojbi okrivljenih za ratne zločine. S obzirom da nije uslijedio demanti Županijskog suda u Splitu, nameće se pitanje je li moguće da naznake podrške ovakvim prosvjedima dolaze iz pravosudnih krugova.

Još jedna optužnica protiv bivšeg zapovjednika osječke kasarne

Zbog ratnog zločina protiv civila i ratnih zarobljenika Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku podiglo je 15. listopada optužnicu protiv Bore Ivanovića zvanog Konj.

Tereti ga se da je od 7. srpnja do prosinca 1991., kao zapovjednik 12. proleterske mehanizirane brigade JNA te zapovjednik podređenim pripadnicima lokalnih teritorijalnih obrana i dobrovoljcima s područja Srbije, naredio

¹ <http://slobodnadalmacija.hr/Hrvatska/tabid/66/articleType/ArticleView/articleId/224789/Default.aspx>

² <http://www.braniteljski-portal.hr/Novosti/Hrvatski-branitelji/Zene-iz-Domovinskog-rata-na-prosvjedu-Kada-ce-na-snagu-stupiti-Lex-hrvatski-branitelji-!>

Projekt je financiran u sklopu EIDHR programa Europske unije za Republiku Hrvatsku.
Sadržaj izvještaja isključiva je odgovornost organizacija civilnog društva i ne može se ni pod kojim okolnostima smatrati da odražava stav Europske unije.

neselektivne topničke i minobacačke napade i okupaciju Tordinaca, Čelija, Orlovnjaka, Ernestinova, Laslova, Antunovca i Palače. Iako je znao da njegovi podređeni neovlašteno zatvaraju, zlostavljaju i ubijaju civile, nije poduzeo radnje da se takva postupanja spriječe i počinitelji kazne.

Tako su u Tordincima ubijena 22 mještanina, 11 civila je zlostavljano, a potom odvedeno u logor u Begejcima na području Srbije. Zapovijedio je i napad na mjesto Čelije, koje je u potpunosti razoreno. Tereti ga se jer nije poduzeo ništa kako bi spriječio usmrćenje 21 civila u Laslovu, Orlovnjaku, Ernestinovu i Antunovcu. Prilikom okupacije tih mjesta zatvoreno je i zlostavljano 5 civila. Trojica pripadnika hrvatske vojske su zarobljena, a potom usmrćena hicima iz vatrenog oružja. Daljnja četvorica predana su Arkanovoj dobrovoljačkoj postrojbi, iako je bilo poznato da će ih ovi usmrtniti. Njihova tijela bačena su u masovnu grobnicu u Čelijama, a okrivljenik je kasnije, neposredno pred mirnu reintegraciju, osobno došao u Ernestinovo i naredio iskapanje tijela i prevoženje na, za sada, nepoznatu loaciju.

U prvoj optužnici protiv Bore „Konja“ navedena i trojica civila koje su usmrtili Fred Marguš i „Glavaševci“

Protiv Bore Ivanovića Konja i još dvanaestorice oficira JNA ŽDO u Osijeku 17. studenoga 2008. podiglo je optužnicu broj KT-140/92. Zbog izdavanja zapovijedi za granatiranje Osijeka i okolnih naselja sa područja okupirane Tenje, Poligona „C“, okupirane Baranje i drugih okupiranih mjesta oko Osijeka optuženi su oficiri JNA: Boro Ivanović zv. Konj, Dušan Lončar, Budimir Popadić, Ilija Dekić, Milomir Milosavljević, Mitar Simić, Milan Rujanovski, Nenad Vodenik, Ljubomir Veljković, Bogdan Sladojević, Stevan Bjeloš, Miodrag Jovanović i Josip Masleša.

Optužnica je obuhvatila 307 smrtno stradala civila, 171 teško tjelesno ozlijeđena civila, veći broj lakše ozlijeđenih te oštećenje 1188 objekata.

Među 307 stradala civila navedena su i trojica koje su usmrtili pripadnici hrvatskih postrojbi. Tako je u optužnici navedeno da su 2. listopada 1991. u naselju Jug II od eksplozija granata smrtno stradali **Vukašin i Svetozar Bulat**. No pravomoćnom presudom Županijskog suda u Osijeku od 21. ožujka 2007. (potvrđena 19. rujna 2007.) utvrđeno je da je Vukašina i Svetozara Bulata hicima iz vatrenog oružja 20. studenog 1991. u Čepinu usmrtnio Fred Marguš. Pored toga, u optužnici je navedeno da je 12. svibnja 1992. u Osijeku smrtno stradao **Svetislav Vukajlović**. No pravomoćnom presudom Županijskog suda u Zagrebu od 8. svibnja 2009. (potvrđena 2. lipnja 2010.) utvrđeno je da su nepoznati pripadnici tajne grupe pod nadzorom Branimira Glavaša i Ivice Krnjaka u prvoj polovici prosinca 1991. odveli Svetislava Vukajlovića iz njegove kuće, usmrtili ga na obali Drave i njegovo tijelo bacili u rijeku.

Boro Ivanović „Konj“ i dalje je nedostupan pravosudnim tijelima Republike Hrvatske.

Uhićen ranije u odsutnosti osuđeni bivši oficir JNA

Na graničnom prijelazu između Hrvatske i Mađarske 18. listopada 2013. uhićen je Slobodan Dotlić, u odsutnosti osuđen na 15 godina zatvora zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva počinjenog granatiranjem Gospića.

Presudom Okružnog suda u Gospiću broj K-5/93-1 od 21. srpnja 1993., potvrđenom presudom VSRH broj I Kž 816/1993-3 od 24. veljače 1994., četrnaestorica okrivljenika u odsutnosti su proglašena krivima što su, kao aktivne vojne ili građanske osobe u službi JNA u Garnizonu u Gospiću, izdavali vojnicima naredbe da pucaju po stanovnicima, školama, bolnici, crkvi i ostalim civilnim objektima u Gospiću te što su i sami pucali iz artiljerijskog oružja, što je imalo za posljedicu smrt većeg broja civila te ogromnu materijalnu štetu na građevinskim objektima.

Marcel Dusper, Relja Tomić i Duško Bajić osuđeni su na po 20 godina zatvora, a Tomo Čačić, Jovo Kuprešanin, Bogdan Odanović, Mićo Vasić, Goce Koneski, Slobodan Dotlić, Dragoljub Lazarević, Radovan Radenković, Bratislav Milojković, Stevo Milošević i Miloš Bogdanović na po 15 godina.

Optužba prema Dani Drakuli, jedinom optuženiku koji je prisustvovao suđenju, odbijena je nakon što je državni odvjetnik odustao od optužbe.

Dotlić se nalazi u gospićkom zatvoru. Županijski sud u Karlovcu je 2011. godine odobrio njegov zahtjev za obnovom postupka, no taj postupak još nije proveden jer je predmet u međuvremenu transferiran Županijskom sudu u Rijeci.

U Njemačkoj uhićen okrivljenik za ratni zločin

Prema pisanju brojnih internetskih portala, dana 19. listopada 2013., prilikom rutinske kontrole autobusa kod grada Passaua na njemačko-austrijskoj granici, njemačka policija uhitila je jednog srbijanskog državljanina. Za njim je raspisana međunarodna tjeratica, a tereti ga se da je 1991. na području Republike Hrvatske zlostavljao više zatvorenika. Pored toga, stavlja mu se na teret da je 1993. godine zajedno sa više naoružanih osoba upao u zgradu UN-a. Ime uhićenog niti detalji o događajima se ne navode.

Uhićenik se nalazi u pritvoru u Pasauu.

Potvrđena optužnica protiv Josipa Boljkovca zbog likvidacija civila sredinom 1945. godine

Optužno vijeće Županijskog suda u Zagrebu 28. listopada potvrdilo je optužnicu protiv Josipa Boljkovca, u Drugom svjetskom ratu člana Narodnooslobodilačkog pokreta, potom visokog obavještajnog i policijskog funkcionera, a nakon višestranačkih izbora prvog ministra unutarnjih poslova RH.

93-godišnjeg Boljkovca tereti se da je kao šef povjerenstva Odjeljenja zaštite naroda (OZNA) za Grad i Kotar Karlovac odgovoran za uhićenja i likvidacije civila koje se sumnjičilo da su surađivali s ustaškim vlastima.

Novosti sa MKSJ

a) Implikacije slučaja Harhoff

Komisija koju je imenovao potpredsjednik MKSJ 7. listopada je većinom glasova, uz suprotno mišljenje suca Liua, odbacila zahtjev Tužiteljstva za ponovnim razmatranjem odluke od 28. kolovoza 2013., kojom je prihvaćen zahtjev optuženog **Vojislava Šešelja** za izuzećem suca Frederika Harhoffa u njegovom predmetu.

Šešeljeve tvrdnje o pristranosti suca Harhoffa potaklo je pismo objavljeno u medijima u kojem je Harhoff kritizirao oslobađajuće presude srpskim i hrvatskim generalima.

„...Više od mesec dana nakon što je tužilaštvo podnelo zahtev da se, zbog "fundamentalnih grešaka u zaključivanju", preispita odluka o diskvalifikaciji sudije Frederika Harhofa/Harhoff, specijalno veće koje je imenovao potpredsednik Karmel Ađus/Carmel Agius je saopštilo da neće biti nikakvog preispitivanja. Budući da se u međuvremenu verovalo da je "preispitivanje u toku", ostaje nejasno zašto je trebalo toliko čekati da bi se saopštilo da se to neće dogoditi. Da li zbog prošlonedeljnih "predsedničkih izbora", na kojima je trijumfovao vladajući tandem Meron-Ađus...

...Odbačen je, takođe, i zahtev za "razjašnjenje" koje su podneli sudije "Šešeljevog veća" – Antoneti/Antonetti, Latanci/Lattanzi i Harhof - tražeći da im se objasni zašto specijalno veće nije razmotrilo izveštaj koji je predsedniku Meronu podneo predsedavajući Pretresnog veća, kao ni pismeno izjašnjenje koje im je uputio "osumnjičeni" danski sudija. Prema ovom tumačenju pravila i sudske prakse Tribunala, specijalno veće nije uopšte dužno da uzima u obzir njihova mišljenja i stavove. Gotovo kao neka vrsta "prekog suda", koji nema potrebe ni za svedocima (što bi u ovom slučaju mogli da budu Harhofove kolege, sudije Antoneti i Latanci) ni za izjašnjenjem danskog sudije kojeg je Šešelj optužio za "pristrasnost u prilog osude optuženih vojnih komandanata"...

Iz teksta „Odbijen zahtev za preispitivanjem diskvalifikacije sudije Harhofa“, Sense Tribunal, Den Hagg, 17.10.2013.

Izricanje presude Šešelju, predviđeno za 30. listopada, u rujnu je odgođeno na neodređeno vrijeme. Očekuje se imenovanje novog člana Raspravnog vijeća.

Prema optužnici Šešelj je u lipnju 1990. osnovao Srpsku narodnu obnovu, kasnije preimenovanu u Srpski četnički pokret (SČP). Nakon zabrane SČP-a, u veljači 1991. imenovan je predsjednikom novoosnovane Srpske radikalne stranke (SRS).

Sudjelovao je u udruženom zločinačkom poduhvatu (UZP) sa svrhom da se, činjenjem zločina, većina Hrvata, Muslimana i drugih nesrba silom trajno ukloni sa otprilike jedne trećine Hrvatske, velikih dijelova BiH i nekih dijelova Vojvodine, kako bi ta područja postala dio nove države pod dominacijom Srba.

Djelujući sam i u dogovoru s drugim učesnicima UZP-a, sudjelovao je u regrutiranju, osnivanju, financiranju, snabdjevanju, pružanju podrške i u rukovođenju srpskim dobrovoljcima povezanim sa SRS i/ili SČP. Držao je huškačke govore u medijima, na javnim nastupima i prilikom svojih posjeta dobrovoljačkim jedinicama i drugim srpskim snagama u Hrvatskoj i BiH, potičući ih da vrše zločine. U javnim govorima pozivao je na protjerivanje hrvatskih civila iz dijelova Vojvodine.³

Nakon potvrde izuzeća suca Harhoffa, obrane okrivljenih visokopozicioniranih bosanskih Srba **Miće Stanišića i Stojana Župljanina** zatražile su od Žalbenog vijeća poništenje suđenja i obustavu postupka.

Sudac Harhoff je bio član Raspravnog vijeća koje je 27. ožujka 2013. Stanišića i Župljanina osudilo na po 22 godine zatvora. Župljaninova obrana zahtijeva i izuzeće suca Liua iz Žalbenog vijeća, zbog toga što se izjasnio protiv diskvalifikacije suca Harhoffa.

b) Predmet Prlić i drugi – potvrđena odluka da Slobodan Praljak može samostalno snositi troškove obrane; odluka Žalbenog vijeća o prvostupanjskoj presudi tek 2017. godine

U predmetu šestorice nepravomoćno osuđenih visokopozicioniranih čelnika Hrvatske zajednice Herceg-Bosne i Hrvatskog vijeća obrane predsjednik MKSJ je 7. listopada odbio zahtjev Slobodana Praljka za preispitivanje odluke o njegovom imovnom stanju, koja je donijeta 25. srpnja 2013. godine. Ovim je potvrđeno da je Praljak u stanju u cjelosti pokriti troškove svoje odbrane.

Žalbeni postupak u predmetu *Prlić i drugi* bit će okončan sredinom 2017. godine, proizlazi iz obraćanja predsjednika MKSJ Theodora Merona Općoj skupštini Ujedinjenih naroda 14. listopada, pri podnošenju godišnjeg izvještaja.⁴

³ Više o predmetu Šešelj pročitajte na http://www.icty.org/x/cases/seselj/cis/bcs/cis_seselj_bcs.pdf

⁴ O obraćanju Theodora Merona Općoj skupštini UN-a pročitajte na <http://www.icty.org/sid/11386>

Projekt je financiran u sklopu EIDHR programa Europske unije za Republiku Hrvatsku.

Sadržaj izvještaja isključiva je odgovornost organizacija civilnog društva i ne može se ni pod kojim okolnostima smatrati da odražava stav Europske unije.

